

O posuzování a odsuzování

Dr. Hans Pfofi

Přestože na to nejsou žádné paragrafy a právní předpisy, plyne již ze slova rozhodčí, soudce, že to je člověk, který říká právo. Tedy jen člověk morálně bezúhonný, charakterově ryzí a nepodplatitelný.

Chceme-li posuzování pozvednout a děláme-li všechno pro vzdělání rozhodčích, musíme jim také poskytnout ochranu. Rozhodčí je představitel moci. Rozhoduje často o osudu psa, příležitostně dokonce o jeho životě a smrti. V jeho ruce ale také často leží budoucnost plemene. Koho pasuje na vítěze, na toho často vkládá odpovědnost za budoucí generace. Tím se nezřídka podílí na vzestupu nebo poklesu plemene. I osud mnohého chovatele leží v jeho rukou.

Rozhodčí musí být závazný, přející, otcovský a moudrý, neodchýlný, ale srozumitelný ve svých rozhodnutích. Nejsou zde žádné matematicky přesné normy. Často rozhoduje vrozená schopnost pohledu na umění a estetické hodnocení, přičemž ještě něco zbývá pro osobní vkus. Rozhodčím na krásu se člověk rodí. Samozřejmě ke vrozené vloze patří také veliká zkušenost s obsáhle pozorovaným materiálem. Malicherný pedant, který nepozná ušlechtilost, harmonii, barvu, eleganci, krátce všechno to, co tvoří estetickou hodnotu krásy psa, ale zato nedůtklivě bazíruje na nejmenších skutečných nebo domyšlených nedostatcích, nehodí se nikdy na rozhodčího pro exteriér. Opravdové chyby musíme vidět, ne hledat. Rozhodčí, který se jako panter plíží okolo psa, aby ho nakonec vmanévroval do nějaké nepříznivé pozice, není rozhodčí, ale popravčí.

Snažení malicherných rozhodčích směřuje k tomu, aby u každého psa, a může být vcelku sebezpřesvědčivější, našli nepatrný nedostatek nebo vadu krásy. Zapomínají přitom na kategorický imperativ umění posuzovat - v první řadě podle předností a ne podle nějakých nedostatků. Cítuji ze vzpomínky na Jimmie Garrowa, nezapomenutelného anglického špičkového rozhodčího, který říkával: Posuzování podle vad bylo hlavní příčinou, proč dnes tak často stojí špatní psi na špičce. Žádný pes nebyl dokonalý. Žádný pes nebude nikdy dokonalý. Slabý rozhodčí, ubohý rozhodčí, rozhodčí bez představitivosti, mizerný rozhodčí posuzuje podle chyb a přehlíží vyvažující přednosti. Silný rozhodčí, dobrý rozhodčí, statečný rozhodčí, spravedlivý rozhodčí posuzuje podle kvalit a jen podle kvalit." Z toho lze pochopit, že touto metodou přišli na špici falešní psi. Ti bez chyb, příliš korektní, ty nuly. Ti prostřední, kteří postrádali tu nehmatatelnou a téměř nepopsatelnou kvalitu, totiž ušlechtilost. Nejlepší psi, kteří opravdu zaslouží vítězit, jsou ti s největším počtem předností a ne ti s nejmenším počtem chyb. Do daleké budoucnosti mohou také plemeni nejvíce dát. I Kamphausen jednou v kritickém rozhovoru udělal poznámku, že u opravdu vynikajícího psa přehledně úmyslně malý nedostatek.

Vynikající rozhodčí při své činnosti v kruhu zachytí (aniž by se ztrácel pedanticky v maličkostech) v hlavních rysech nejen fenotyp, ale musí fenotypem vidět až ke genotypu a rozeznat dvojitý genový systém, dědičnou čistotu posuzovaného psa a tím jeho chovnou cenu. A to vše na malých a jemných znacích s citem a schopností, krátce se svým věděním, zkušeností a cílevědomým instinktem a toto také ve svém posudku zachytit. Tím teprve poskytne chovu a pokroku dotyčného plemene ten přínos, který lze od něho očekávat a který z něho dělá pravého znalce svého oboru. Tato skutečnost by měla být ve všech kurzech s důrazem uváděna.

Někteří rozhodčí mají zvláštního koníčka, na němž "rajtují". Tato mánie nebo komplex se dá sledovat jako červená nit ve všech jejich posudcích. Jeden zbožňuje uzavřené oko a každý pes je nejprve pod tímto hlediskem prohlížen a zařazen. Jiný má komplex zaúhlení zadních končetin a zaměňuje přitom nadrezírované pokrčení v postoji s vrozeným anatomicko-fyziologicky správným zaúhlením, a přehlíží tím příležitostně dokonce jednoznačně vadné podsazení. Protože je zaúhlením přímo posedlý, dívá se často na psa jen z profilu a může mu přitom ujít i kravský postoj. Další rozhodčí vidí pod odstávajícími praporce na předních bězích předstírané volné lopatky, vzdor docela přiléhajícím loktům. Některý sleduje jen pigment, tu celkový, tu na očích či drápech, nechávaje zcela bez povšimnutí biologické rozdíly mezi různobarevnými psy. Jeden má rád černý krycí vlas, jiný by jej nejraději trestal. Ctitelé odstupu se dívají na všechny psy jen z tohoto zorného úhlu. Jiný má zase komplex ze srsti, jednou mu je moc jemná, jednou moc tvrdá, dlouhá nebo krátká, jednou otevřená nebo jinak proti jeho

osobnímu vkusu. Velmi samčí psi mají často sklon k tomu, nosit prut hodně vysoko a to dělá dojem vadné zádi. Naproti tomu zase psi se slabšími nervy nebo na tak hlučné prostředí nezvyklí, mají tendenci stáhnout záď. To všechno může fanatikovi přes záď v jeho speciální horlivosti ujit.

Mnoho takových případů by se dalo ještě uvést. Jeden ze zvlášť vybraných je ještě posuzování pohybu v klusu. Jsou například ještě špičkoví rozhodčí, kteří trestají "šněrování" a přitom zcela pustí ze zřetele, že široké našlápnutí v pohybu (na rozdíl od statické situace) způsobí určité kývání tělem, které pozorováno zezadu, vypadá jako batolivá chůze a budí všechno jiné než estetický dojem. Zatímco rychlonozí psi jako vlk a chrt šlapáním do linie svého těžiště toto kývání tělem kompenzují. Jak může být fyziologicky správné chování posuzováno jako chyba! Jednoduše vyjádřeno si pamatujeme: vestoje a při pomalé chůzi má pes našlapovat nohama kolmo pod návěštné místo příslušných končetin. Při tom se dá forma předních a zadních končetin bezvadně posoudit. Při rychlém klusu je ale "šněrování" fyziologicky správně. Kdo to nedovede poznat, tomu chybí znalosti základních fyziologických pojmů. Ideálnímu rozhodčímu musí být vlastní pohled na celek, jednotu, na fyziologicky správnou, harmonickou souhru jednotlivých částí těla, jinak zůstane stále malicherným pedantickým břídilem, analytikem. Rozhodčí pro exteriér by měl být nadaným uměleckým kritikem.

U mopse nebo buldoka mluvit o ušlechtilosti není lehké, u elegantnějších plemen naproti tomu je ušlechtilost (jinak těžko definovatelný pojem) neodlučitelná od špičkového zvířete. Jsou však rozhodčí, jimž pro to naprosto chybí cit. Mladí a především nezkušení učitelé jsou často, snad na základě vnitřní nejistoty, přísnější, nepřipouštějící námitek a psychologicky méně pohybliví než starší, kteří jsou pohledem do relativity, množstvím aspektů a moudrostí už zkušení. Totéž platí pro novopečené kynologické soudce. Jako mladé víno nejsou vždy ozdobou ve svém společenství. Není snad jediný pes, který by splňoval všechna přání. Z toho lze ale odvodit, že výborný pes je platonická idea a že proto nejvyšší známka může být sotva kdy udělena, není opravdu v zájmu kynologického pokroku.

Nedostatečnou kvalifikaci a jednotnost vzdělání pro úřad rozhodčího je vidět nejlépe na rozporech v posudcích na stejného psa. Mělo by se předpokládat, že z různých posudků popisujících stejného psa bude možné ověřit jeho identitu. Tragický omyl. Často by nikoho ani nenapadlo, že jde o stejného psa. Krátké, nic neříkající a tím bezcenné posudky nejsou vždy důsledkem neschopnosti. Hlavní příčinou je nařízení, aby posudky byly stručné a časová tíseň. Pak ovšem jen málokterí, věc a jazyk bezvadně ovládající, rozhodčí dovedou to podstatné ve psi charakteristice vyjádřit několika slovy nepřipouštějícími nedorozumění. Rozhodčí se ve velké většině nerekrutují z vysokoškolských profesorů. Nemohou se tedy od nich žádat výkony, k nimž nemají předpoklady. To nemá být kritika prostřední kvality rozhodčích, nýbrž psychologicky nedostatečné kynologické legislativy. Vzorné posudky vyžadují přiměřený čas při posuzování a také něco práce. Specifické znaky psa mají být zřejmé z posudku, aby jim pes byl charakterizován a poznáván. Posudek má být takový, aby každý odborník ve skupině psů popsaného psa poznal a dva posudky o témže psu mají být, ne-li absolutně identické, přece alespoň v důležitých bodech souhlasné. Nyní vyvstává radikální otázka, jak pozvednout úroveň rozhodčích a jejich posudků, abychom vytvořili předpoklady, které musíme prosazovat ve prospěch chovu psů. Znalost plemene a standardu jsou jistě první předpoklady. Vedle toho je třeba určitých přírodovědných znalostí, bez nichž jsou často uvedeny v posudcích podivné představy o anatomii, fyziologii apod. Z takzvané znalosti jednoho plemene se nedá ještě odvodit schopnost pro funkci rozhodčího. Nezávislost, zvláště na osobních a obchodních zájmech, jsou samozřejmosti, o kterých se netřeba zmiňovat.

Nesnadným problémem je výběr rozhodčích a jednotné vzdělání. Volba přednášejících by měla být pečlivá. Úvodní přednášky by měli vést členové akademického sboru z přírodovědeckých a veterinárních fakult. Cennou pomůckou by měl být obrazový a filmový materiál. Nezbytné jsou pro budoucí rozhodčí i znalosti základních principů dědičnosti, protože jejich pozdějším posuzováním je určován vývoj a tempo kynologického pokroku. Ustanovení německých chovatelských klubů, že rozhodčí musí jako předpoklad pro své jmenování předem odchovat tři generace svého plemene, je příliš schématické, ale základní myšlenka je nesporně dobrá. Vlastní chovatelská zkušenost dává denní pozorovací materiál a zkušenosti. Ovšem záleží na tom, jak se chovatelství provozuje, zda z komerčních důvodů nebo na základě přesného plánování. Kdo odchovával více generaci psů, ví také o námáhách a bolestech běžného chovatelského života. Bude zastávat svůj úřad s větší svědomitostí a vyvaruje se oné hanebné povýšenosti, která divákům a především vystavovatelům vháňá červeň studu a vzteku do tváří.

Funkce rozhodčího je i za příznivých podmínek sama namáhavá a vyžaduje při seriózním provedení značný čas. Dobrá zapisovatelka stejně jako ochrana proti dešti na venku konaných výstavách by měly být samozřejmosti. Poletující nebo navlhle průkazy původu a posudky vzbuzují oprávněnou zlost vystavovatelů. Mezinárodní výstavy by měly pořádat jen ta místa a organizace, která dostojí kladeným požadavkům. I pro zkušené rozhodčí platí určité maximum posuzovaných psů, které nelze překročit. Výběr a příprava kruhů by často mohla být lepší. Rozhodčí je oprávněn, ba přímo povinen na místě zastavit posuzování, pokud poměry v kruhu znemožňují bezvadné posuzování. Příliš malý nepřehledný kruh, špatná půda, vysoká tráva u nízkonohých plemen, rozpálený asfalt apod. musí bez diskuze zamítnout. Posouzení, je-li kruh vhodný, přísluší výhradně rozhodčímu. Nedbalá příprava kruhů je bezpříkladná bezohlednost vůči vystavovatelům, kteří smí mít požadavky na dobré poměry v kruhu, uvážíme-li časové a finanční oběti, které každý vystavovatel na sebe bere. Po výstavách se má říkat pravda a ne směšné chvály na adresu pořadatelů. Jinak se nedocílí zlepšení.

Rozhodčí jsou povinni si všimnout i oblečení a chování vystavovatelů. Ženy s nemožnými podpatky mají ihned vykázat z kruhu. Kam se ty postaví, tam už tráva neroste a pes může být do smrti mrzák. Také jsou vystavovatelé, kteří využijí každé příležitosti protlačit se v klasifikační řadě dopředu nebo se pořád tlačí na svého předchůdce, aby znervózňovali jeho psa. Takoví "sportovci" musí být napomenuti nebo z kruhu vykázáni.

Choulostivým tématem jsou všestranní rozhodčí. Zdá se samozřejmé, že takový rozhodčí je jen pomoc z nouze, jako služební doktor v nutném případě. I u jezevčků se stále mluví o rozhodčích pro hladké, dlouhé a drsné a tím se vyjadřuje, že i ve stejném plemeni se sotva najde rozhodčí, který je stejně dobrý pro všechny tři variety. Kdo ale opravdu musí posuzovat plemeno, které nikdy neviděl, tomu patří cena odvahy nebo mučednická koruna. Takový rozhodčí je pro nedostatek odborníků na méněpočetná plemena železnou nutností, nejvyšší užitečná pomoc v nouzi, ale sotva rovnocenná náhrada. Má být nasazen jen tam, kde opravdu není možné dát specialistu.

Jedno musíme mít stále před očima: Úcta, jaké se kynologie těší, je určována kromě sportovního chování jejich členů v první řadě kvalitou chovatelské a soudcovské práce.

zdroj: Pes přítel člověka, číslo 2/1997, strana 2-3